Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr.C.04.0074.F.-

WAALS GEWEST,

Mr. Lucien Simont, advocaat bij het Hof van Cassatie,

tegen

1. NEVERLEST, naamloze vennootschap,

2. STAD NAMEN.

Nr. C.04.0089.F.-

STAD NAMEN,

Mr. Philippe Gérard, advocaat bij het Hof van Cassatie,

tegen

NEVERLEST, naamloze vennootschap,

ten aanzien van

WAALS GEWEST.

Bestreden beslissing

De cassatieberoepen zijn gericht tegen het arrest, op 19 juni 2003 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel, rechtdoende na verwijzing ingevolge het arrest van het Hof van 24 april 1998.

Rechtspleging voor het Hof

Het Hof heeft bij zijn arrest van 23 juni 2005 de cassatieberoepen gevoegd en vervolgens de zaak uitgesteld overeenkomstig artikel 1097, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

Raadsheer Didier Batselé heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal met opdracht Philippe de Koster heeft geconcludeerd.

Middelen

C.04.0074.F

Eiser voert in zijn verzoekschrift drie middelen aan.

1. Eerste middel

Geschonden wetsbepalingen

- de artikelen 19, eerste lid, 1082, inzonderheid eerste lid, 1095 en 1110 van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest beslist : "dat er geen sprake van kan zijn de gegrondheid van de door [de eerste verweerster] gevorderde bijkomende veroordelingen te onderzoeken zonder ingelicht te zijn over het beginsel zelf van haar vordering tot uitvoering van het werk en over de aard en de gevolgen ervan".

Grieven

Het bestreden arrest beslist aldus definitief, waarbij het over dat punt de rechtsmacht van het Hof van Beroep te Brussel volledig uitoefent (artikel 19, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek), dat die vordering tot bijkomende

veroordelingen bij dat hof op verwijzing aanhangig is gemaakt, ook al bestaat er in de stand van het geding geen grond om daarover uitspraak te doen.

Het arrest van 10 maart 1997 van het Hof van Beroep te Luik, echter,

"Ontvangt de hogere beroepen;

stelt de provincie Namen en de b.v.b.a. Bigonville buiten het geding;

Veroordeelt de [eerste verweerster] in de kosten van de beide gedingen ten voordele van die twee partijen, kosten bepaald op 27.400 BEF ten voordele van de b.v.b.a. Bigonville en niet bepaald ten voordele van de provincie Namen, wegens ontstentenis van geding ;

Veroordeelt de [tweede verweerster] en (eiser) in solidum tot betaling aan de [eerste verweerster] van 1.053.000 BEF vermeerderd met interest tegen de wettelijke rentevoet te rekenen van 19 februari 1992 tot algehele betaling ;

Houdt de uitspraak aan betreffende de schade van de [eerste verweerster] na 30 september 1992 ;

Zegt dat de [tweede verweerster] en [eiser] vanaf de betekening van dit arrest een termijn van drie jaar tijd hebben om, in akkoord met de [eerste verweerster], de nodige maatregelen te nemen om nieuwe schadeveroorzakende overstromingen op de eigendom van laatstgenoemde te voorkomen ;

Zegt dat de [eerste verweerster], na het verstrijken van die termijn de door de gerechtsdeskundige aanbevolen werken zelf zal mogen uitvoeren en van de [tweede verweerster] en van (eiser) de terugbetaling van de kosten van die werken zal kunnen krijgen, nadat zij de zaak opnieuw voor het hof [van beroep] zal hebben gebracht ;

Veroordeelt de [tweede verweerster] en (eiser) in solidum in de kosten van [de eerste verweerster] die als volgt worden bepaald".

Zodoende neemt het arrest geen enkele beslissing over de door [de eerste verweerster] ingestelde vordering tot bijkomende veroordelingen die ertoe strekt vergoeding te krijgen voor de verschillende schadegevallen die veroorzaakt zijn door de werken die zij zelf zou mogen uitvoeren (verlies van een perceel, waardevermindering van het overige gedeelte en genotstoornis).

Hieruit volgt dat de gedeeltelijke vernietiging, die bij arrest van het Hof van 24 april 1998 is uitgesproken, niet kon slaan op een onbestaande beslissing betreffende de vordering tot bijkomende veroordelingen en dat de bij voornoemd arrest van 24 april 1998 uitgesproken verwijzing bijgevolg geen betrekking kon hebben op het geschil over die vordering.

Door toch te beslissen dat die vordering bij het Hof van Beroep te Brussel aanhangig was, heeft het bestreden arrest bijgevolg de omvang van de vernietiging en van de verwijzing die werden uitgesproken bij het arrest van het Hof van 24 april 1998 miskend en, bijgevolg, de in het middel aangewezen bepalingen geschonden.

2. Tweede middel

Geschonden wetsbepalingen

- artikel 149 van de Grondwet ;

- de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek ;

- de artikelen 10, 11 en 14 van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest "bevestigt de veroordeling van [eiser] om in akkoord met de [tweede verweerster] de door de deskundige aanbevolen herstellingswerken stroomopwaarts en stroomafwaarts van het domein van de [tweede verweerster] uit te voeren en grondt die beslissing hierop :

"Dat de partijen het debat over het optreden van (eiser) in de uitvoering van de noodzakelijke werken stroomopwaarts van de eigendom van de [eerste verweerster] ten onrechte situeren in de context van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, en meer bepaald, van de artikelen 10, 11 en 14 die een omschrijving geven van het soort werken (verbetering of wijziging), alsook van de verschillende overheden die ze moeten uitvoeren ;

Dat het er in deze zaak immers niet om gaat om in theorie vast te stellen wie van de Stad of het Gewest het initiatief moet nemen en de kosten

dragen van verbeterings- of wijzigingswerken van een beek van een dergelijke categorie, maar wel om te bepalen hoe de bewezen medeaansprakelijken (Stad en Gewest) van een (nog niet definitief vaststaande) schade die moeten herstellen; dat, m.a.w. het onderzoek niet alleen vanuit het administratief recht moet gebeuren, maar naargelang en volgens de criteria van het recht van de quasi-delictuele aansprakelijkheid ; dat de Stad en het Gewest, doordat ze medeaansprakelijk zijn verklaard voor de schade die de [eerste verweerster] heeft geleden door hun fouten die samen hebben bijgedragen tot de totstandkoming van dezelfde schade, en bijgevolg verplicht zijn deze in solidum te vergoeden, medeschuldenaars van de vergoeding zijn, ongeacht of deze in natura wordt uitgevoerd (hoofdvordering), dan wel bij equivalent (bijkomende vordering) ; dat het Gewest zich dus, met betrekking tot de werken aan de beek van de 3de categorie op het grondgebied van de [tweede verweerster], niet mag verbergen achter zijn theoretische onbevoegdheid, om te ontkomen aan zijn verplichting tot bijdrage in de schadevergoeding ;

Dat uit die redenen volgt dat de [tweede verweerster] en (eiser) overleg moeten plegen om de noodzakelijke werken uit te voeren waarmee een einde kan worden gemaakt aan de vastgestelde hinder".

Grieven

Bij het dictum en de redenen, zoals ze in het middel zijn aangewezen, veroordeelt het bestreden arrest eiser en [de tweede verweerster] tot vergoeding in natura van de schade die [de eerste verweerster] heeft geleden ten gevolge van de fouten waarvan bewezen is dat zij ze hebben begaan.

De administratieve overheid die, door een onrechtmatige handeling, schade aan een persoon heeft veroorzaakt, ontkomt zeker niet aan de regel dat die persoon, in beginsel, het recht heeft om de vergoeding ervan in natura te eisen.

Zowel een privé-persoon als een administratieve overheid kunnen evenwel slechts tot een dergelijke vergoeding in natura worden verplicht, indien zij mogelijk is.

Eiser voerde aan dat een dergelijke vergoeding in natura onmogelijk was omdat hij niet bevoegd was de door de deskundige aanbevolen werken uit

te voeren, aangezien ze geenszins in het kader vielen van de "buitengewone werken van wijziging aan onbevaarbare waterlopen" in de zin van de wet van 28 december 1967.

Het bestreden arrest dat, bij de beoordeling of eiser bevoegd is de werken uit te voeren waartoe het hem heeft veroordeeld, weigert acht te slaan op de artikelen 10, 11 en 14 van de voornoemde wet van 28 december 1967 :

1° schendt de voornoemde artikelen 10, 11 en 14 van de wet van 28 december 1967,

2° schendt de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek door een vergoeding in natura te bevelen die wettelijk onmogelijk was.

Het bestreden arrest heeft niet nagegaan of eiser de macht en de bevoegdheid had om de werken uit te voeren waartoe het hem veroordeelt en stelt aldus op zijn minst het Hof niet in staat zijn beslissing te toetsen, zodat het niet regelmatig met redenen is omkleed (schending van artikel 149 van de Grondwet).

3. Derde middel

Geschonden wetsbepalingen

- algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst ;

- artikel 1144 van het Burgerlijk Wetboek ;

- artikel 1412bis, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest "beveelt de heropening van het debat met het oog op de hierboven omschreven bedoeling" namelijk "om :

1° voorafgaandelijk aan dat onderzoek, te bepalen of de overheid vrijwillig, en volgens welke modaliteiten en binnen welke termijnen, de hoofdveroordeling zal uitvoeren, waarvan de eventuele niet-uitvoering de bijkomende veroordeling bepaalt ;

2° de verschillende, hierboven opgesomde feiten te bepalen, op grond waarvan kan worden beslist of de bijkomende vordering, al dan niet, in deze

zaak, het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst zou kunnen aantasten”.

Het bestreden arrest steunt die beslissing hierop :

“Dat het hof van [beroep] van oordeel is dat het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst niet zal worden miskend wanneer de werken die degene die tot herstel is gehouden, mag uitvoeren aangewezen zijn om het gestelde doel te bereiken, d.w.z., enerzijds de getroffen plaatsen herstellen, anderzijds, latere soortgelijke schadegevallen doeltreffend voorkomen ; dat de werken, met andere woorden, m.b.t hun aard, hun omvang en hun prijs, in verhouding moeten staan tot het beoogde doel, zijnde op een doeltreffende wijze herstellen en voorkomen van de schade die veroorzaakt is door de tekortkomingen van de overheid ; dat de getroffen maatregelen, in een dergelijk geval, immers in overeenstemming zijn zowel met het bijzondere belang van de benadeelde partij – die vergoed wordt – als met het algemeen belang dat de overheid aan de hand van gepaste maatregelen dient te vrijwaren ;

(…)

Dat het hof [van beroep] aan de hand van hetgeen het thans weet, niet kan bepalen of de werken die de [eerste verweerster] vraagt op haar grond te mogen uitvoeren, beantwoorden aan de net omschreven criteria en of ze al dan niet het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst aantasten ;

Dat er immers niets wordt gepreciseerd betreffende de aard, de omvang, de prijs en de doeltreffendheid van de werken in verhouding tot het beoogde doel ;

Dat het hof [van beroep], aangezien het, enerzijds, de technische en financiële modaliteiten van de door [de eerste verweerster] geplande werken niet kent, en, anderzijds, daaromtrent niet het advies van de [tweede verweerster] en van (eiser) heeft ingewonnen, in de huidige stand van het geding, die essentiële kwestie niet kan beslechten”.

Grieven

Ingevolge het algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst, zijn de goederen van een publieke rechtspersoon, in de regel, niet vatbaar voor maatregelen van gedwongen tenuitvoerlegging, aangezien dat algemeen beginsel enkel ertoe strekt de duurzaamheid van de openbare instellingen en van hun werking te verzekeren.

Bij de in het middel weergegeven redenen beslist het hof waarnaar de zaak is verwezen op definitieve wijze, waarbij het zijn rechtsmacht over dat punt volledig uitoefent (artikel 19, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek), "dat het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst niet zal worden miskend wanneer de werken die degene die tot herstel is gehouden, mag uitvoeren aangewezen zijn om het gestelde doel te bereiken, d.w.z., enerzijds de getroffen plaatsen herstellen, anderzijds, latere soortgelijke schadegevallen doeltreffend voorkomen ; dat de werken, met andere woorden, m.b.t hun aard, hun omvang en hun prijs, in verhouding moeten staan tot het beoogde doel, zijnde op een doeltreffende wijze herstellen en voorkomen van de schade die veroorzaakt is door de tekortkomingen van de overheid".

Die criteria hebben evenwel niets te maken met de vraag of de werken, die het arrest, subsidiair, [de eerste verweerster] laat uitvoeren, al dan niet het algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst miskennen door de duurzaamheid van de openbare instellingen en van hun werking aan te tasten.

Bijgevolg schendt het bestreden arrest de in het middel aangewezen wetsbepalingen en miskent het meer bepaald het algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst, doordat het zijn toekomstige beslissing verbindt met en afhankelijk maakt van het onderzoek van criteria die niets te maken hebben met voornoemd rechtsbeginsel.

C.04.0089.F

Eiser voert in zijn verzoekschrift twee middelen aan.

1. Eerste middel

Geschonden wetsbepalingen

- de artikelen 19, eerste lid, 1082, inzonderheid eerste lid, 1095 en 1110 van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest wijst er eerst op dat "de partijen het erover oneens zijn of de vordering betreffende de vergoeding van (verweerster) voor de verschillende soorten schade die zij geleden heeft door (de) werken (verlies van een perceel, waardevermindering van het overige gedeelte en genotstoornis) aanhangig is bij het hof van beroep waarnaar de zaak is verwezen, dan wel of zij, aangezien zij door het Hof van Beroep te Luik aangehouden werd, bij dat hof aanhangig blijft", en beslist vervolgens "dat er geen sprake van kan zijn de gegrondheid van de door [de eerste verweerster] gevorderde bijkomende veroordelingen te onderzoeken zonder ingelicht te zijn over het beginsel zelf van haar vordering tot uitvoering van het werk en over de aard en de gevolgen ervan".

Grieven

Het bestreden arrest beslist aldus definitief, waarbij het over dat punt de rechtsmacht van het Hof van Beroep te Brussel volledig uitoefent (artikel 19, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek), dat die vordering tot bijkomende veroordelingen bij dat hof op verwijzing aanhangig is gemaakt, ook al bestaat er in de stand van het geding geen grond om daarover uitspraak te doen.

Het arrest van 10 maart 1997 van het Hof van Beroep te Luik, echter,

"Ontvangt de hogere beroepen;

stelt de provincie Namen en de b.v.b.a. Bigonville buiten het geding ;

Veroordeelt (verweerster) in de kosten van de beide gedingen ten voordele van die twee partijen (…) ;

Veroordeelt (eiseres) en de [tot bindendverklaring opgeroepen partij] in solidum tot betaling aan (verweerster) van 1.053.000 BEF vermeerderd met de interest tegen de wettelijke rentevoet te rekenen van 19 februari 1992 tot algehele betaling ;

Houdt de uitspraak aan betreffende de schade van (verweerster) na 30 september 1992 ;

Zegt dat (eiseres) en [de tot bindendverklaring opgeroepen partij] vanaf de betekening van dit arrest een termijn van drie jaar tijd hebben om, in akkoord met (verweerster), de nodige maatregelen te nemen om nieuwe schadeveroorzakende overstromingen op de eigendom van laatstgenoemde te voorkomen ;

Zegt dat (verweerster), na het verstrijken van die termijn, de door de gerechtsdeskundige aanbevolen werken zelf zal mogen uitvoeren en van (eiseres) en van [de tot bindendverklaring opgeroepen partij] de terugbetaling van de kosten van die werken zal kunnen krijgen, nadat zij de zaak opnieuw voor het hof [van beroep] zal hebben gebracht ;

Veroordeelt (eiseres) en [de tot bindendverklaring opgeroepen partij] in solidum in de kosten van (verweerster) die als volgt worden bepaald".

Zodoende neemt het arrest geen enkele beslissing over de door (verweerster) ingestelde vordering tot bijkomende veroordelingen die ertoe strekt vergoeding te krijgen voor de verschillende schadegevallen die veroorzaakt zijn door de werken die zij zelf zou mogen uitvoeren (verlies van een perceel, waardevermindering van het overige gedeelte en genotstoornis).

Hieruit volgt dat de gedeeltelijke vernietiging, die bij arrest van het Hof van 24 april 1998 is uitgesproken, niet kon slaan op een onbestaande beslissing betreffende de vordering tot bijkomende veroordelingen en dat de bij voornoemd arrest van 24 april 1998 uitgesproken verwijzing bijgevolg geen betrekking kon hebben op het geschil over die vordering.

Door toch te beslissen dat die vordering bij het Hof van Beroep te Brussel aanhangig was, heeft het bestreden arrest bijgevolg de omvang van de vernietiging en van de verwijzing die werden uitgesproken bij het arrest van

het Hof van 24 april 1998 miskend en, bijgevolg, de in het middel aangewezen bepalingen geschonden.

2. Tweede middel

Geschonden wetsbepalingen

- algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst ;

- artikel 1144 van het Burgerlijk Wetboek ;

- artikel 1412bis, §1, van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest "beveelt de heropening van het debat met het oog op de hierboven omschreven bedoeling" namelijk "om te bepalen of

1° (...) of de overheid vrijwillig, en volgens welke modaliteiten en binnen welke termijnen, de hoofdveroordeling zal uitvoeren, waarvan de eventuele niet-uitvoering de bijkomende veroordeling bepaalt ;

2° (...) of de bijkomende vordering, al dan niet, in deze zaak, het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst zou kunnen aantasten".

Het bestreden arrest steunt die beslissing hierop "dat het hof van [beroep] van oordeel is dat het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst niet zal worden miskend wanneer de werken die degene die tot herstel is gehouden, mag uitvoeren aangewezen zijn om het gestelde doel te bereiken, d.w.z., enerzijds de getroffen plaatsen herstellen, anderzijds, latere soortgelijke schadegevallen doeltreffend voorkomen ; dat de werken, met andere woorden, m.b.t hun aard, hun omvang en hun prijs, in verhouding moeten staan tot het beoogde doel, zijnde op een doeltreffende wijze herstellen en voorkomen van de schade die veroorzaakt is door de tekortkomingen van de overheid; dat de getroffen maatregelen, in een dergelijk geval, immers in overeenstemming zijn zowel met het bijzondere belang van de benadeelde partij – die vergoed wordt – als met het algemeen belang dat de overheid aan de hand van gepaste maatregelen dient te vrijwaren ; (…) dat het hof [van beroep] aan de hand van hetgeen het thans weet, niet kan bepalen of de werken die (verweerster) vraagt op haar grond te mogen uitvoeren, beantwoorden aan de net omschreven

criteria en of ze al dan niet het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst aantasten ; dat er immers niets wordt gepreciseerd betreffende de aard, de omvang, de prijs en de doeltreffendheid van de werken in verhouding tot het beoogde doel ; dat het hof [van beroep], aangezien het, enerzijds, de technische en financiële modaliteiten van de door (verweerster) geplande werken niet kent, en, anderzijds, daaromtrent niet het advies van (eiseres) en van de [tot bindendverklaring opgeroepen partij] heeft ingewonnen, in de huidige stand van het geding, die essentiële kwestie niet kan beslechten".

Grieven

Ingevolge het algemeen beginsel van de continuïteit van de openbare dienst, zijn de goederen van een publieke rechtspersoon, in de regel, niet vatbaar voor maatregelen van gedwongen tenuitvoerlegging, aangezien genoemd algemeen beginsel enkel ertoe strekt de duurzaamheid van de openbare instellingen en van hun werking te verzekeren;

Bij de in het middel weergegeven redenen beslist het hof waarnaar de zaak is verwezen op definitieve wijze, waarbij het over dat punt zijn rechtsmacht volledig uitoefent (artikel 19, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek), "dat het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst niet zal worden miskend wanneer de werken die degene die tot herstel is gehouden, mag uitvoeren aangewezen zijn om het gestelde doel te bereiken, d.w.z., enerzijds de getroffen plaatsen herstellen, anderzijds, latere soortgelijke schadegevallen doeltreffend voorkomen ; dat de werken, met andere woorden, m.b.t hun aard, hun omvang en hun prijs, in verhouding moeten staan tot het beoogde doel, zijnde op een doeltreffende wijze herstellen en voorkomen van de schade die veroorzaakt is door de tekortkomingen van de overheid".

Die criteria hebben evenwel niets te maken met de vraag of de werken, die het arrest, subsidiair, verweerster laat uitvoeren, al dan niet het algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst miskennen door de duurzaamheid van de openbare instellingen en van hun werking aan te tasten.

Bijgevolg schendt het bestreden arrest de in het middel aangewezen wetsbepalingen en miskent het meer bepaald het algemeen rechtsbeginsel van de continuïteit van de openbare dienst, doordat het zijn toekomstige beslissing

verbindt met en afhankelijk maakt van het onderzoek van criteria die niets te maken hebben met voornoemd rechtsbeginsel.

IV. Beslissing van het Hof

Gelet op de arresten van het Hof van 24 april 1998 en 23 juni 2005;

Betreffende de ontvankelijkheid van beide cassatieberoepen in zoverre ze gericht zijn tegen de beslissing van het bestreden arrest die de heropening van het debat beveelt:

Overwegende dat, luidens artikel 1077 van het Gerechtelijk Wetboek, voorziening in cassatie tegen vonnissen alvorens recht te doen, slechts open staat na het eindvonnis ;

Dat, volgens artikel 19, eerste lid, van dat wetboek, het vonnis een eindvonnis is in zoverre daarmee de rechtsmacht van de rechter over een geschilpunt volledig uitgeoefend is ;

Overwegende dat het bestreden arrest de naamloze vennootschap Neverlest geenszins toestemming geeft om zelf de werken op haar grond uit te voeren ingeval de eisers dit niet doen, maar louter en alleen de heropening van het debat beveelt nadat het erop heeft gewezen “dat het hof [van beroep], aan de hand van hetgeen het thans weet, niet kan bepalen of [die] werken […] beantwoorden aan de criteria” die het voorheen had omschreven en “of ze bijgevolg al dan niet het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst aantasten” ;

Dat de beslechting van dat geschilpunt niet noodzakelijkerwijs voortvloeit uit de criteria die vermeld zijn in de redenen waartegen het derde middel van het cassatieberoep van het Waals Gewest en het tweede middel van de stad Namen opkomen ;

Dat het bestreden arrest, door die criteria te vermelden, over wier relevantie de partijen nog geen debat hebben gevoerd, de rechtsmacht van het rechtscollege van het hof van beroep over het geschilpunt waarover die partijen het oneens zijn, niet volledig uitoefent ;

Dat zijn beslissing om de heropening van het debat te bevelen een beslissing alvorens recht te doen is waartegen niet onmiddellijk cassatieberoep kan worden ingesteld ;

Dat, in zoverre, de cassatieberoepen niet ontvankelijk zijn ;

Betreffende het eerste middel van elk cassatieberoep

Overwegende dat uit het arrest van 10 maart 1997 van het Hof van Beroep te Luik blijkt dat de eerste verweerster, voor dat rechtscollege, vroeg of zij ingeval "die [partijen] binnen drie jaar na het te wijzen arrest, niet zelf de aanpassingswerken zouden hebben uitgevoerd die de gerechtelijk deskundige in zijn verslag omschrijft", "de toestemming zou krijgen om zelf op haar gronden een stormbekken in te richten op kosten van de stad Namen […] en het Waals Gewest"; dat zij tevens van laatstgenoemden de veroordeling vorderde om haar verscheidene bedragen te betalen "die overeenstemden met de tegenwaarde van het perceel waarop de werken zouden worden uitgevoerd", de "waardevermindering van het overblijvende gedeelte van [haar] eigendom" en de "schade geleden tijdens de duur […] van de werkzaamheden, geraamd op een jaar" ;

Dat het Hof van Beroep te Luik, bij dat arrest "gezegd (heeft) dat de stad Namen en het Waalse Gewest, vanaf de betekening van dit arrest een termijn van drie jaar hebben om, in akkoord met de [eerste verweerster], de nodige maatregelen te nemen om nieuwe schadeveroorzakende overstromingen op de eigendom van laatstgenoemde te voorkomen" en "dat de [eerste verweerster] na het verstrijken van die termijn de door de gerechtelijk deskundige aanbevolen werken zelf z[ou] mogen uitvoeren en van de stad Namen en van het Waalse Gewest de terugbetaling van de kosten van die werken zal kunnen krijgen, nadat zij de zaak opnieuw voor het hof [van beroep] zal hebben gebracht"; dat dat hof geen uitspraak heeft gedaan over de schade die de eerste verweerster beweerde te zullen moeten leiden indien zij zelf die werken zou moeten uitvoeren ;

Overwegende dat het Hof, bij voornoemd arrest van 24 april 1998, het arrest van het Hof van Beroep te Luik heeft vernietigd in zoverre het, "wat het

Waals Gewest betreft, […] betrekking h[ad] op de uit te voeren werken op de waterloop waarvoor de stad Namen als enige bevoegd zou zijn, en, wat [die] beide [eisers] betreft, […] het beslist[e] dat de [eerste] verweerster, bij het verstrijken van de termijn die het h[ad] vastgesteld, zelf de door de deskundige aanbevolen werken z[ou] mogen uitvoeren", en "de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel" heeft verwezen ;

Overwegende dat het Hof, wanneer het, in geval van gedeeltelijke vernietiging, de zaak in beperkte mate verwijst, hiermee bedoelt dat het niet-bestreden of niet-vernietigde dictum van de beslissing die aan zijn toezicht is voorgelegd, dat kracht van gewijsde heeft, niet meer ter discussie mag worden gesteld voor de rechter op verwijzing ;

Dat volgens de geest en de algemeenheid van de bewoordingen van artikel 1110, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, krachtens hetwelk de verwijzing wordt bevolen, het wettelijke gevolg van de verwijzing niet beperkt mag worden tot het onderzoek van het vernietigde dictum, maar het gehele proces voor de rechter op verwijzing moet komen ;

Overwegende dat het Hof van Beroep te Brussel, dat door op verwijzing te oordelen dat het kennisneemt van "de vordering betreffende de vergoeding van [de eerste verweerster] en de verschillende schadegevallen die veroorzaakt zijn door de werken" die zij zelf zou mogen uitvoeren, terwijl het Hof van Beroep te Luik geen uitspraak had gedaan over die vordering die noodzakelijkerwijs verbonden was met het vernietigde dictum van zijn arrest van 10 maart 1997 dat de uitvoering van die werken toestond onder de voorwaarden die het omschreef, geen van de in de middelen aangewezen wetsbepalingen heeft geschonden ;

Dat ze niet kunnen worden aangenomen ;

Betreffende het tweede middel van het cassatieberoep A.R. nr. C.04.0074.F :

Overwegende dat het herstel in natura van de schade die een persoon lijdt ten gevolge van een fout alleen kan worden bevolen als dat herstel mogelijk is ;

Overwegende dat het middel staande houdt dat het herstel in natura in deze zaak onmogelijk is, aangezien eiser volgens de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen niet bevoegd is voor de uitvoering van de werken waartoe zij door het arrest wordt veroordeeld ;

Overwegende dat uit de artikelen 10, 11 en 14 van die wet weliswaar volgt dat buitengewone werken van verbetering die betrekking hebben op waterlopen van de derde categorie onder de bevoegdheid van de gemeenten vallen en dat buitengewone werken van wijziging van onbevaarbare waterlopen onder de bevoegdheid van het Gewest vallen ;

Dat uit de in die bepalingen vastgelegde verdeling van bevoegdheden evenwel niet voortvloeit uit dat eiser in de juridische onmogelijkheid verkeert om de door verweerster geleden schade in natura te herstellen ;

Overwegende dat het arrest, door te oordelen dat de partijen de artikelen 10, 11 en 14 van de wet van 28 december 1967 ten onrechte aanvoeren, zijn beslissing om eiser te veroordelen om de door de deskundige aanbevolen herstellingswerken uit te voeren, regelmatig met redenen omkleedt en naar recht verantwoordt ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

OM DIE REDENEN,

HET HOF,

Verwerpt de cassatieberoepen;

Veroordeelt elke eiser in de kosten van zijn cassatieberoep.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, eerste kamer, te Brussel, door afdelingsvoorzitter Claude Parmentier, de raadsheren Christian Storck, Didier Batselé, Albert Fettweis en Christine Matray, en in openbare terechtzitting van vier november tweeduizend en vijf uitgesproken door afdelingsvoorzitter Claude Parmentier, in aanwezigheid van advocaat-generaal met opdracht André Henkes, met bijstand van griffier Marie-Jeanne Massart.

Vertaling opgemaakt onder toezicht van raadsheer Greta Bourgeois en overgeschreven met assistentie van griffier Philippe Van Geem.

De griffier, De raadsheer,